

No cure no pay

Volgens de Strategische Agenda voor het hoger onderwijs (HOOP 2008) worden universiteiten deels bekostigd op basis van het aantal eerstejaars dat zij bedienen (80%) en deels op basis van het aantal gediplomeerden dat zij afleveren (20%).¹ Maar hoe wordt dit bekostigingssysteem doorvertaald binnen de instellingen? Aan de Vrije Universiteit worden de faculteiten momenteel bekostigd op basis van het aantal studiepunten dat zij produceren. Als er minder studenten voor hun tentamens slagen, krijgen de faculteiten minder betaald. No cure no pay dus. Door deze outputfinanciering worden faculteiten gestimuleerd optimale ondersteuning te bieden aan het studieproces. Maar de Studentenraad van de VU (12/3/2009) vindt dat een pervers bekostigingssysteem, aangezien faculteiten op die manier in de verleiding worden gebracht hun output kunstmatig te verhogen door de tentameneisen te verlagen en minder onvoldoendes uit te delen.² De Studentenraad vreest dus dat het middelenverdeelmodel van de VU niet tot beter onderwijs maar tot diploma-inflatie leidt.³

Dat is inderdaad een zwak punt van het VU-model. Niemand zal het in zijn hoofd halen om rechters te honoreren op basis van het aantal veroordelingen, of examinatoren op basis van het aantal geslaagden. Van hen wordt verwacht dat ze een objectief oordeel vellen in het licht van de geldende wetten resp. zak/slaagnormen. Maar in de VU-faculteiten bestaat het risico dat examinatoren op het matje worden geroepen als ze teveel studenten laten zakken: zij frustreren de productie van studiepunten.

Je kan een faculteit vergelijken met een rechtsstaat. Het fundament van een rechtsstaat is de scheiding der machten (wetgeving, rechtspraak en uitvoering). Rechters en uitvoerders mogen de wetten niet naar hun hand zetten en rechters mogen zich niet door de uitvoerders laten ringeloren. Maar in het hoger onderwijs zijn de drie machten binnen één organisatie verenigd: in haar wetgevingsfunctie stelt de faculteit de exameneisen vast, in haar uitvoeringsfunctie leidt zij studenten op zodat ze aan de exameneisen beantwoorden, en in haar rechterlijke functie toetst zij of studenten aan de exameneisen voldoen. Door het middelenverdeelmodel van de VU komt het rechtsstatelijke karakter van de faculteit onder druk te staan. De Studentenraad vreest dat de scheiding der machten omwille van het gewin doorbroken wordt.

Wat moet een faculteit doen om dat risico te reduceren? De professionele organisatie moet zodanig worden ingericht dat elk van de drie machten tot z'n recht komt. Zo is wettelijk vastgelegd dat de rechterlijke functie bij de examencommissie berust, de wetgevende functie bij de faculteitsraad en de uitvoerende functie bij het opleidings- en het faculteitsbestuur. Van de faculteitsraad wordt verwacht dat hij bij de vaststelling van het onderwijs- en examenprogramma de belangen van de maatschappij en de beroepscompetenties en het academische niveau van de gediplomeerden in de gaten houdt. En aan de examencommissie valt de bevoegdheid toe zonder last of ruggespraak te toetsen of studenten aan de tentamen- en exameneisen voldoen.

Dat is de theorie, maar in de praktijk zijn de drie machten samengebond in het opleidingsbestuur en in de individuele docenten (c.q. cursusteams). De docenten maken hun cursusontwerp en sturen dat naar het opleidingsbestuur, en het opleidingsbestuur aggregereert de cursusplannen tot een curriculum, dat door de faculteitsraad wordt bekrachtigd. Evenzo worden de tentamens opgesteld en nagekeken door de docent binnen kaders die door de examencommissie zijn opgesteld. Dat betekent dat de scheiding der machten eigenlijk slechts in stand wordt gehouden door professionele zorgvuldigheid in besluitvormings- en verantwoordingsprocedures en door de denkhygiëne en integriteit van iedere professional afzonderlijk.

De Studentenraad van de VU spreekt van een pervers bekostigingssysteem, maar wat de Raad eigenlijk bedoelt, is dat men bij een dergelijk bekostigingssysteem garanties moet scheppen dat de professionele cultuur binnen faculteiten niet wordt aangetast. Dat vraagt om versterking van de professionele organisatie- en beroepsethiek binnen de faculteiten.

Op deze plaats moet een recent incident binnen de Vrije Universiteit gememoreerd worden.⁴ Er was iets misgegaan bij de organisatie van een tentamen bij Geneeskunde, waardoor het tentamen geen doorgang kon vinden. De studenten dreigden daarvan de dupe te worden. De facultaire Studentenraad protesteerde en de faculteitsdecaan besloot daarop dat de deelnemers de desbetreffende studiepunten cadeau kregen. De studentenraad was tevreden. Ze onderkenden niet dat de scheiding der machten daarmee doorbroken werd en dat de decaan daarmee basale principes van de facultaire organisatie- en beroepsethiek onderuit haalde.

En hoe ging dat met *no cure no pay*? In dit geval heeft de decaan niet alleen de gedupeerde studenten maar ook het eigen facultaire bedrijf gematst. Er werden (350x4=) 1400 studiepunten cadeau gegeven. Deze werden in de studievoortgangsadministratie bijgeschreven en dat kwam het facultaire budget ten

goede. Ik neem aan dat de decaan uitsluitend uit menslievende en niet uit bedrijfseconomische drijfveren heeft gehandeld. Maar indien de centrale Studentenraad beducht is voor perverterende effecten van het middelenverdeelmodel, had de Raad terstond een vlammend protest moeten laten horen tegen dit besluit van de decaan.

Wes Holleman
weblog onderwijs 3-4-2009
<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=217>

² <http://www.advalvas.vu.nl/images/AdValvasPDF/PDF/5624.pdf>

³ Vergelijk ook een eerder verhaal over prestatiebeloning: <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=610>.

⁴ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=622>